

2016:22

Omprövning av utträde vid bristande betalning

Uppföljning initierad av IAF

Dnr: 2016/88

Samtliga arbetslöshetskassor
Arbetslöshetskassornas samorganisation

Omprövning av utträde vid bristande betalning

Uppföljning initierad av IAF

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har följt upp rapporten *Arbetslöshetskassornas hantering av omprövning av utträde vid bristande betalning av medlemsavgiften (2015:13)*.

Beslut i detta ärende har fattats av Jan-Olof Dahlgren, generaldirektör.

Ansvarig chef har varit Annelie Westman, chef för granskningsenheten.

Rapporten har utarbetats inom IAF av utredarna Dan Svensson (uppdragsledare) och Katrin Carlsson, granskningsenheten.

I den slutliga beredningen har även utredare Fredrik Karlman, granskningsenheten och Catarina Fredriksson, biträdande enhetschef granskningsenheten deltagit.

Katrineholm den 1 juli 2016

Jan-Olof Dahlgren
Generaldirektör

Dan Svensson
Utredare

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm
www.iaf.se

Sammanfattning

IAF konstaterade i rapporten *Arbetslöshetskassornas hantering av omprövning av utträde vid bristande betalning av medlemsavgiften (IAF 2015:13)* att det gjordes olika bedömningar arbetslöshetskassorna emellan när det gäller vad som kan anses utgöra särskilda skäl för ett bibehållet medlemskap i de fall styrelsen fattar beslut i omprövningsärenden. Rapporten visade även att den tolkning flera av arbetslöshetskassorna har tillämpat avseende vad som utgör särskilda skäl för bibehållet medlemskap vid bristande betalning inte kan anses helt förenliga med lagstiftarens intentioner. Dessutom saknades tillräckligt beslutsunderlag i vissa av de ärenden där särskilda skäl ansetts föreligga.

I mars 2016 följde IAF upp rapporten genom att be arbetslöshetskassorna redogöra för om de vidtagit några åtgärder utifrån de redovisade resultaten. De ombads även bifoga sin rutin, eller policy, för hantering samt bedömning av dessa ärenden.

Arbetslöshetskassornas svar visar bland annat på följande:

- I viss utsträckning ställs olika krav på de intyg som ska styrka medicinska skäl för en medlem.
- Att arbetslöshetskassan inte dragit obetald avgift på den ersättning som betalas ut utgör inte längre särskilda skäl.
- Många arbetslöshetskassor undviker omprövning genom att återansluta medlemmen i de fall detta är möjligt.

IAF överväger en uppföljande granskning för att ytterligare kartlägga arbetslöshetskassornas hantering av omprövning av utträde på grund av bristande betalning av medlemsavgiften. Fokus bör då ligga på hur arbetslöshetskassorna tillämpar bestämmelsen om särskilda skäl

Bakgrund

Resultatet från den kartläggning som genomfördes i samband med IAF:s rapport (2015:13) visade framför allt på tre områden där arbetslöshetskassorna gjorde olika bedömningar, alternativt inte gjorde bedömningar som kunde anses ligga i linje med lagstiftning och rådande praxis.

- Av rapporten framgick att arbetslöshetskassorna bedömde att omständigheter som bostadsflytt, samt sådant som kunde hänföras till glömska och slarv, utgjorde särskilda skäl.
- Rapporten visade även att arbetslöshetskassorna ansåg att medlemsavgiften kunde ha dragits av på utbetald ersättning, och att det faktum att man inte har gjort detta bedömdes utgöra förutsättningar för särskilda skäl och för ett fortsatt obrutet medlemskap. Dessa beslutsgrunder saknade emellertid författningsstöd.
- I ärenden där en medlem hänvisat till medicinska skäl för sin omprövning visade IAF:s kartläggning att det fanns ett bristande beslutsunderlag. Överlag hade det inte, i ingivna intyg, kunnat styrkas att oförmågan att betala medlemsavgiften var direkt orsakat av ett sjukdomstillstånd.

I övriga delar hanterade arbetslöshetskassorna ärenden och bedömningar om särskilda skäl i enlighet med gällande lagstiftning. Resultaten i rapporten var generella och inga kassaspecifika åtgärder lyftes fram. IAF gjorde dock bedömningen att en uppföljning behövde göras på området.

Arbetslöshetskassornas åtgärder utifrån rapporten

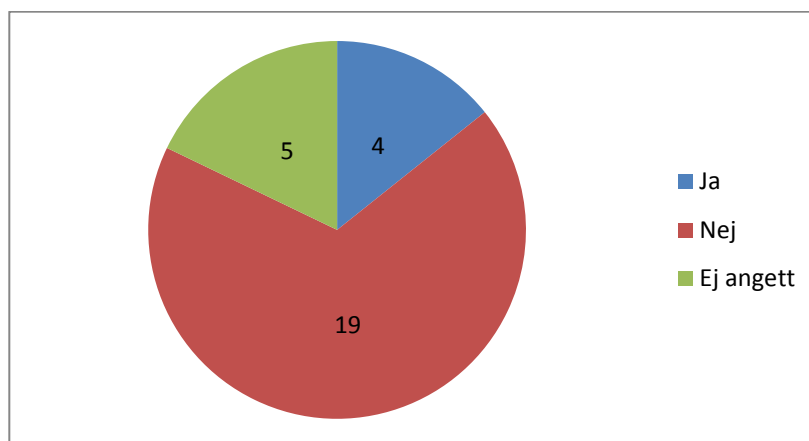
IAF skickade den 2 mars 2016 ut en förfrågan till samtliga arbetslöshetskassor där de ombads redovisa om de, utifrån vad som framgick av IAF:s rapport *Arbetslöshetskassornas hantering av omprövning av utträde vid bristande betalning av medlemsavgiften (2015:13)*, vidtagit några åtgärder i sin hantering av ärenden gällande omprövning av utträde på grund av bristande betalning.

I samma förfrågan ombads de även bifoga sin rutin, eller policy, för hantering samt bedömning av dessa ärenden. Samtliga arbetslöshetskassor besvarade förfrågan.

Nedan redovisas en sammanfattning av svaren i två delar, dels om arbetslöshetskassorna vidtagit några åtgärder och dels hur ärenden gällande omprövning av utträde på grund av bristande betalning hanteras utifrån rutiner/policyer eller den beskrivning som lämnats.

Av diagrammet framgår att fyra arbetslöshetskassor ändrat sin hantering av dessa omprövningsärenden baserat på vad som framkom i rapporten.

Har arbetslöshetskassan vidtagit åtgärder utifrån tidigare rapport?

De åtgärder som vidtagits kan delas in i tre punkter:

- Åtgärder rörande intyg.
- Åtgärd rörande arbetslöshetskassans möjlighet att dra obetalda avgifter på utbetald ersättning.
- Åtgärder rörande bedömning vid beslut.

Två arbetslöshetskassor har vidtagit åtgärder vad gäller de intyg som ska styrka medlemmens skäl vid omprövning på grund av medicinska skäl. I det ena fallet uppger arbetslöshetskassan att intyg nu måste vara ställda direkt till denna, i det andra fallet uppger arbetslöshetskassan att intyget nu uttryckligen måste visa på att medlemmen haft svårigheter att betala sina avgifter.

En arbetslöshetskassa uppger att man, utifrån resultatet i IAF:s tidigare rapport, inte längre anser att det faktum att man inte dragit obetalda avgifter från utbetald ersättning utgör särskilda skäl.

Slutligen uppger en arbetslöshetskassa att man nu tillämpar en mer restriktiv bedömning i de fall man hanterar dessa ärenden. Fem arbetslöshetskassor har inte besvarat frågan om åtgärder har vidtagits direkt.

De arbetslöshetskassor som uppger att de inte vidtagit några åtgärder påpekar i många fall att de anser sig hantera dessa omprövningsärenden i enlighet med rättspraxis.

I de svar som arbetslöshetskassorna lämnat samt utifrån de policyer och rutiner som inkommit finns tre huvudpunkter som ett flertal pekat på:

- Det finns en skillnad mellan arbetslöshetskassorna vad gäller synen på de intyg som ska styrka medicinska skäl.

Såväl IAF:s tidigare rapport som de svar arbetslöshetskassorna gav i uppföljningen handlade till stor del om de ärenden där en medlem begär omprövning på grund av hälsoskäl. Rapporten pekade på att det i dessa ärenden bör finnas ett intyg ställt direkt till arbetslöshetskassan, samt att detta även bör visa på en koppling mellan ohälsan och oförmågan att betala sin avgift.

Av de svar som inkom vid uppföljningen kan man se att arbetslöshetskassorna i stor utsträckning inte anser att de intyg som begärs in måste vara ställda direkt till dem. En samlad bedömning görs från fall till fall. Ett fåtal arbetslöshetskassor uppger dock att de kräver att intyg är ställda direkt till dem.

Många av arbetslöshetskassorna uppgav att de följer SO:s handläggarstöd vid hanteringen av dessa ärenden. Av stödet framgår inte att ett intyg måste vara ställt direkt till arbetslöshetskassan, utan att ”De särskilda skälen bör styrkas med läkarintyg eller liknande och kanske nämna något om medlemmens förmåga att betala sin avgift. Personen bör också ha varit i kontakt med läkaren redan under den period då betalningssvårigheterna uppkom”.¹

Argumentationen i flera av svaren visar på att arbetslöshetskassorna gör en samlad bedömning av medlemmens förmåga att betala sin avgift, och att ett läkarintyg ställt till annan part kan vara en del av det underlag som till syvende och sist ligger till grund för ett beslut.

IAF:s rapport visade att i 86 procent av de ärenden där en medlem begärt omprövning på grund av medicinska skäl har denne hänvisat till psykisk ohälsa. En arbetslöshetskassa anger i svar på uppföljningen att ”speciellt när det rör psykisk sjukdom så anser vi oss ibland kunna konstatera att det är den enskildes sjukdom som förhindrat denne att betala avgiften, trots att intygen inte specifikt nämner något om betalningsförmågan.”

Ytterligare en arbetslöshetskassa anser att ”om medlemmen inte har förmåga att betala sin räkning så har denne inte heller vid läkarbesöket förmågan att berätta

---

¹ SO, ”Arbetslöshetskassans medlemshantering”, s. 25.

för läkaren att han/hon måste utfärda läkarintyget till en viss myndighet, och medlemmen har heller inte förmågan att se till att det i intyget ska stå att denne inte har förmåga att betala räkningar.”

I fråga om ärenden där en medlem begär omprövning och hänvisar till medicinska skäl råder det alltså en skillnad i hur intygen ska vara utställda, både mellan olika arbetslöshetskassor, men även vad gäller mellan IAF och arbetslöshetskassorna.

- Att arbetslöshetskassorna inte dragit obetalda avgifter på utbetald ersättning utgör inte längre särskilda skäl.

I tidigare rapport påvisades att arbetslöshetskassan ansåg att, vid underlåtenhet från medlemmen, medlemsavgiften kunde ha dragits av på utbetald ersättning. Detta ansågs inte kunna utgöra förutsättningar för särskilda skäl till att få kvarstå som medlem. Betalningsansvaret enligt 45 § LAK kan inte övergå från den enskilde till arbetslöshetskassan².

- Flera arbetslöshetskassor försöker i första hand återansluta den medlem som fått utträde på grund av bristande betalning.

Ett flertal arbetslöshetskassor har i sina svar påpekat att de arbetar aktivt med att påminna medlemmar som riskerar att få utträde på grund av bristande betalning, antingen genom kontakt per telefon eller på annat sätt.

Utöver detta påpekar man även möjligheten till att återansluta den medlem som fått utträde på grund av bristande betalning. Om en ny ansökan om inträde kommer till arbetslöshetskassan under månaden efter utträde skett finns möjlighet för medlemmen att återuppta sitt medlemskap utan att få ett avbrott i perioden.

Detta framgår även av SO:s handläggarestöd, vilket många hänvisat till in sina svar. Av stödet framgår att praxis sedan en tid tillbaka gör gällande att ett återinträde med sammanhängande medlemsperiod är möjligt i de fall ett utträde skett på grund av bristande betalning³.

---

² Kammarrätten i Jönköpings dom. Mål nr 949-13.

³ SO, ”Arbetslöshetskassans medlemshantering”, s. 21.

Slutdiskussion

Av IAF:s tidigare rapport framgår att det endast är i undantagsfall som den enskilde kan få ett fortsatt, obrutet, medlemskap⁴. Dessa undantagsfall kan beskrivas som en trestegsprocess enligt följande:

1. Medlemmen är med om en plötslig, eller oförutsedd händelse.
2. Medlemmen har inte kunnat råda över denna händelse.
3. Händelsen får som resultat att medlemmen inte kunnat betala sin avgift till arbetslöshetskassan.

Med utgångsläge i denna process framgår att intyg är av central betydelse för att kunna styrka sambandet mellan de tre stegen ovan.

Denna uppföljning visar sammantaget att arbetslöshetskassorna har en någorlunda likriktad hantering vad gäller ärenden där en medlem begär omprövning av ett beslut om utträde på grund av bristande betalning. Dock finns det dels vissa skillnader mellan arbetslöshetskassorna vad gäller de intyg som ska styrka medlemmens betalningsförmåga vid ohälsa, dels vad gäller de bedömningar som görs.

Arbetslöshetskassorna har i viss utsträckning olika uppfattning om till vem läkarintyg eller motsvarande ska vara utställt, samt till mindre del hur explicit medlemmens betalningsförmåga nämns i dessa intyg. Vissa arbetslöshetskassor har som krav att ett intyg ska vara utställt direkt till dem, medan andra anser att detta inte är ett krav då en samlad bedömning görs utifrån de intyg som medlemmen skickat in.

IAF konstaterar att det inte längre kan anses finnas särskilda skäl i de fall en arbetslöshetskassa inte dragit obetald avgift på utbetald ersättning. Detta utifrån dom 949-13 från Kammarätten i Jönköping, som förtydligade att betalningsansvaret ligger hos den enskilde medlemmen⁵.

Att ett flertal arbetslöshetskassor i sina svar påpekat att de arbetar aktivt med att påminna medlemmar som riskerar att få utträde på grund av bristande betalning, antingen genom kontakt per telefon eller på annat sätt, är något som IAF vill lyfta fram som goda exempel.

Sammanställningen av de redogörelser som har hämtats in ger vid handen att ett fåtal arbetslöshetskassor har ändrat hanteringen av den aktuella typen av omprövningsärenden, samt att många av de arbetslöshetskassor som inte har vidtagit några åtgärder anger att de anser sig hantera omprövningsärendena i enlighet med rättspraxis. IAF:s tidigare rapport presenterade inte någon kassaspecifik redogörelse vad gäller de förbättringsområden man identifierade, varför denna uppföljning inte säger något om hur många av det totala antalet

---

⁴ IAF:s rapport 2015:13, s. 10.

⁵ Kammarätten i Jönköpings dom. Mål nummer 949-13.

arbetslöshetskassor som borde ha ändrat sin hantering. Eftersom uppföljningen dock visar att skillnader mellan arbetslöshetskassorna och brister i hanteringen fortfarande förekommer överväger IAF ytterligare en uppföljning. Fokus bör då förslagsvis ligga på bedömningen av vad som kan anses utgöra särskilda skäl.